

sæpe dictum est; tum denique quia illa Clementina non tam inducit novum jus, quam declarat antiquum, juxta veriorum sententiam; declaratio autem in uno casu expresso, non excludit alias in casibus, in quibus sufficiens similitudo rationis inventa fuerit; hic autem talis ratio invenitur, quia debemus proximum diligere sicut nos ipsos, et plusquam temporalia bona. Altera pars antecedentis probatur, tum quia in jure antiquo nullus invenitur textus, qui specialiter de hac defensione, vel de hoc genere homicidii loquatur. Deinde favent alia jura, quæ significant, homicidium privatum non inducere irregularitatem, nisi sit culpabile; quæ paulo antea citavimus. Et in hoc sensu est probabile argumentum, quo multi utuntur, quia interficiens clericum in defensionem proximi non incurrit excommunicationem, ut est communis sententia Innocent. et aliorum in c. Si vero, de Sent. excom. De qua videri potest Covarruv., dicto num. 4, in regula *Peccatum*, et Julius Clarus, verb. *Homicidium*, num. 29; ergo neque incurret irregularitatem. Quanquam enim hoc argumentum a simili per se non sit efficax, tamen supposito, quod versamur in materia, in qua sine culpa non incurritur irregularitas, efficax est; ideo enim excommunicatio non contrahitur in eo casu, quia talis occisio fit sine culpa.

6. Unde tandem confirmatur, quia irregularitas homicidii non contrahitur, nisi per culpam, aut per spontaneam voluntatem, ut in superioribus probatum est; sed in hoc homicidio non intervenit culpa, ut supponimus, neque est spontanea voluntas, tum quia ibi non est intenta occisio, sed defensio, quæ quodammodo etiam per vim exorta est ab iniquo aggressore. Confirmatur præterea; nam si quis invasus ab alio, ut occidatur, aliquem vocet ad suam defensionem, et illi arma præbeat, ut se adjuvet et defendat, non incurrit irregularitatem, etiamsi ille defensor occidat aggressorem, ut fatetur Navarr., num. 212. Quia qui potest se defendere per seipsum, potest etiam per alium; ergo neque etiam ipse defensor fiet irregularis. Addo etiam si contingat defensorem occidi ab invasore, non propterea fieri irregularem eum, qui ipsum vocavit in suum patrocinium, quia licite id fecit, et effectus est per accidens sequutus; cur ergo solus ille, qui ex charitate defendit, erit pejoris conditionis, quando victoriam obtinet, et interficit adversarium? Et ita etiam facile solvantur omnia, quæ contra

hanc doctrinam objici possunt. Et fateor quidem, contrariam esse communius receptam; existimo tamen introductam esse occasione verborum dictæ Clementinæ, quæ non satis a prioribus auctoribus expensa videntur, quos reliqui sine majori examine sequuti sunt, quia verba illa visa sunt *fere expressa*, ut Navarrus loquitur, qui cum addidit *fere*, suam *fere* damnavit sententiam, quia c. Is qui, de Sent. excomm., in 6, non requirit jus *fere* expressum, sed simpliciter expressum. Eo vel maxime, quod nec *fere* expressa sunt, neque ullo modo faventia, nisi in quadam specie, seu apparentia, ut satis declaratum et probatum est. Quod autem Navarrus objicit de communi praxi, non etiam obstat, quia si quæ est talis praxis, ex prædicta opinione ortum habuit, vel etiam quia res saltem semper fuit dubia, et ideo securius judicatum est dispensationem petere, præsertim cum his in casibus vix aliquis sit securus de adhibita moderatione necessaria in tali defensione.

DISPUTATIO XLVII.

DE IRREGULARITATE EX HOMICIDIO LICITO OB DEFECTUM LENITATIS CONTRACTO.

Hactenus diximus de privatis homicidiis; nunc dicendum superest de his, qui auctoritate publica fiunt, et consequenter justa sunt; nam si sint injusta, eo ipso non sunt ex potestate publica, sed admiscetur abusus ex privata voluntate ac potentia. Duo autem sunt modi exercendi hanc potestatem, scilicet, in criminali judicio, et in bello, et in utroque modo possunt variæ personæ intervenire: de quibus sigillatim dicemus.

SECTIO I.

Utrum judex ferens sententiam in causa sanguinis, irregularis fiat.

4. *Conclusio*. — Suppono in tota hac disputatione sermonem esse de persona capaci irregularitatis, ut excludam hominem non baptizatum, in quo nondum Christi membro effecto non consideratur lenitatis defectus, ut significat Innocentius I, ep. 3, c. 3, C. *Quæ similiter*, 23, q. 3, de quo plura disputat. 40. Hoc ergo supposito dicendum est, judicem ferentem sententiam in causa sanguinis, effectu secuto, irregularem fieri. Est communis resolutio, quæ probari solet ex cap. Sententiam sanguinis, Ne clerici vel monachi, etc.

Ibi tamen non dicitur, laicos, qui sententiam sanguinis tulerunt, non posse fieri clericos, sed solum ut clericus talem sententiam non dicet aut proferat, quod longe diversum est; imo nec ipsis clericis hoc exercentibus ibi imponitur irregularitas aut alia pœna, sed pura prohibitio. Et in cap. Clericis, eodem titulo, eadem prohibitio solis clericis in sacris ponitur, et additur: *Quod si quis tale quid fecerit, honore privetur, et loco*. Quæ verba non inducunt irregularitatem, cum significent pœnam per hominem imponendam. Nihilominus tamen certissima est hæc irregularitas, quæ in illis decretis supponitur ex cap. Ex litteris, de Exces. Prælat., ibi: *Cum his non tantum auctoritatem præstiterit*, etc. Idem colligitur ex cap. 1, dist. 31, et ex cap. In Archiepiscopatu, de Raptor., et ex cap. Quæsitum, 23, quæst. 4, et in cap. Sæpe, et cap. His quibus, 23, quæst. 8, cum similibus.

2. *Sententia sanguinis quid*. — Ad intelligentiam autem assertionis tres particule explicandæ sunt: prima est, *sententia sanguinis*; nam ea voce intelligitur sententia mortis, vel mutilationis; minus enim nocuum non sufficit, etiamsi reus flagelletur, vel ad triremes mittatur, vel etiam aliter vulneretur, aut aliquod ejus membrum per tormenta debilitetur. Quod quoad hoc æquiparatur hæc irregularitas omnibus aliis, quæ ex homicidio contrahuntur; ergo effusio sanguinis sine mutilatione, vel morte non sufficit, nec etiam necessaria est, si mors per suffocationem fiat. Nomine autem sententiæ quodcumque præceptum judicis comprehenditur; nam si reus ex præcepto judicis vel alimento privetur, vel rigore carceris ita affligatur, ut inde moraliter ac celeriter sequatur mors, irregularis fiet, ut notant Covarr., part. 2, § 5, n. 8; Penna, in Direct. Inquis., 3 part., comment. 107, qui alios referunt.

3. *Quid particula, Secuto effectu, ibidem significet*. — Secunda particula explicanda est, *Secuto effectu*, quæ ponitur propter quosdam asserentes, solam prolationem talis sententiæ sufficere ad irregularitatem; quod tenuit Antoninus citans Guillelmum, 3 part., tit. 28, cap. 2; imo addit Maiolus, lib. 2, c. 6, n. 3, satis esse exercuisse judicis officium in criminalibus, licet nunquam sententiam tulerit. Dicendum vero est, licet quis exerceat hoc officium, proferat sententiam, et promulget illam, si effectus mortis vel mutilationis quacumque ratione impediatur, ne executioni mandetur, non contrahere irregularitatem.

Est communis sententia in dicto c. Sententia sanguinis, et in cap. Ad audientiam, de Homicidio; Hostiensis, cap. Significasti, eodem titulo; Sylvester, *Homicidium*, 3, num. 3; Navarr. cap. 27, n. 211. Probatur, quia nullo jure aliter lata est hæc irregularitas. Secundo, quia per mandatum injustum non habetur irregularitas, non secuto effectu; ergo nec per sententiam justam. Tertio, quia inde non sequitur irregularitas Papalis, ut sentiunt adversarii, et nullibi legitur Episcopo data facultas dispensandi in aliqua irregularitate ob defectum lenitatis contracta; ergo nullum est. Quare dicti auctores etiam in hoc non consequenter loquuntur. Unde a fortiori constat, non satis esse exercuisse officium judicis, si effectus non est secutus. Dico autem, exercuisse, quia exercere actu impedit, nisi designatur, ut de curialibus in universum dicemus in sect. 4.

4. *Judicis nomine quis comprehendatur*. — Tertio exponendum est, quid nomine judicis hic comprehendatur, in quo in primis dicendum est, comprehendi omnem judicem Summo Pontifice inferiorem. Prior pars certa est ex absoluta juris canonici locutione; et quia eadem est in omnibus ratio, cujuscumque gradus, vel ordinis existant. Sub judice autem comprehendimus assessorem, consultorem, exhortatorem, ac denique omnem alium cum illo ad sententiam ferendam concurrentem, juxta supra dicta cum proportione de cooperantibus. Posterior pars constat, quia Pontifex non est capax irregularitatis, ut supra dictum est. Errat enim Gratianus, 23, quæst. 8, a principio, hanc excipiens, tum quia hæc etiam est de jure humano; tum quia cum Papa sit temporalis dominus, necessaria est illi hæc facultas, quam et per se, et per alios exercere potest, dispensando cum illis, ne hanc irregularitatem incurrant. Imo aliqui existimant, eo ipso quod Summus Pontifex concedit alicui licentiam exercendi hujusmodi causas sanguinis, dispensare cum illo, ut sine periculo irregularitatis id facere possit, ut quando dat licentiam alicui ad ingrediendum bellum cum armis offensivis, ut ex Calderino refert Sylvester, *Homicidium*, 3, quæst. 6, in fine. Rectius tamen ipse cum Archidiacono in fine subjungit, oportere, ut modus talis licentiæ et dispensationis sufficienter exprimat, quia si rescriptum solum contineat licentiam existendi in bello cum armis offensivis, non statim intelligitur dari ad usum offensionis aggressivæ, sed solum

defensivæ, nisi aliud declaretur, et idem est de omni simili facultate; nam in hac materia opinor privilegium esse stricte intelligendum, quia est valde odiosum ordini clericali.

5. *An temporalis dominus committendo alteri hoc munus, fiat irregularis.* — *Ratio dubitandi.* — *Conclusio.* — Difficultas vero est, an princeps vel dominus temporalis delegando hanc jurisdictionem, vel committendo alteri officium judicis, irregularis maneat. Et ratio dubitandi esse potest, quia illa videtur esse causa homicidii subsequuti. Nec satis est respondere, esse causam remotam, tum quia etiam judex est causa remota comparatione executoris; et accusator vel tabellio videtur esse causa magis remota; tamen quia unusquisque eorum in suo ordine est causa proxima et per se moralis, sufficit ad irregularitatem; ergo similiter in præsentibus. Tum maxime, quia dans jurisdictionem, videtur esse causa principalis, cujus alius est instrumentum; ergo magis influit, et propinquius in suo ordine; ergo magis contrahit irregularitatem. In contrarium autem est, quia si hoc ita esset, neque Episcopi possent habere jurisdictionem temporalem, et illam committere quoad hujusmodi causas; nec religiosi, aut aliæ personæ Ecclesiasticæ, quod est contra usum Ecclesiæ. Respondeo, ex vi hujus commissionis seu delegationis, si pure ac debito modo fiat, non incurri irregularitatem. Adjungo autem hanc conditionem, quia necesse est, ut talis delegatio non fiat determinate ad punitionem faciendam per mortem, vel mutilationem; alioqui jam non tam committeretur jurisdictio, quam daretur mandatum de homine interficiendo, solaque executio committeretur, et sententia supponeretur lata a superiori iudice committente. Pura autem delegatio jurisdictionis, vel commissio officii, quod jure ordinario illam includat, est, quando indifferenter datur jurisdictio ad inquirendam et examinandam causam, et justitiam agendam, sive committatur in generali quoad omnia crimina, sive in particulari quoad tale factum. Atque hoc modo explicata conclusio habetur in cap. ult. Ne clerici vel monachi, in 6, ubi Pontifex ait, clericos habentes temporalem jurisdictionem, posse et debere illam delegare sine ullo metu irregularitatis.

6. *Primum notandum circa textum hunc.* — Circa quem textum primo advertendum est, generaliter loqui de Episcopis, et clericis jurisdictionem obtinentibus temporalem;

unde non refert, quod eam habeant ratione beneficii, aut ratione patrimonii seu temporalis domini, quia textus indistincte loquitur, et non est a nobis addenda restrictio, maxime cum par sit utriusque jurisdictionis ratio. Neque enim illa declaratio facta est in favorem (ut sic dicam) beneficiorum Ecclesiasticorum habentium talem jurisdictionem annexam; sed solum propter legitimum usum talis jurisdictionis reipublicæ necessarium. Atque ita sentiunt ibi expositores. Imo addo ulterius quamvis ibi Pontifex clericos tantum nominaverit, a fortiori comprehendere laicos jurisdictionem temporalem habentes, et simili modo eam delegantes, quia per nullam actionem fit laicus irregularis propter homicidium subsequutum, per quam non fiat clericus, quamvis e contrario fiat clericus irregularis, ubi non fieret laicus, quia magis debet esse alienus ab omni specie vel concursu homicidii clericus quam laicus; ergo e contrario, si talis delegatio, etiam cum effectu subsequuto, non sufficit ad irregularitatem in clerico, neque sufficit in laico. Et ita sentiunt ibi Francus, et Dominicus, licet Ancharranus dissentiat, sine fundamento, quia, licet in textu nominentur clerici, non est cur alii excludantur; sed illi nominantur, quia in eis poterat esse major ratio dubitandi, eo quod non possint per se talem jurisdictionem exercere. Quod autem laici possint per se uti tali jurisdictione, nihil refert ad irregularitatem si de facto illa non utuntur, sed aliis committunt. Ratio enim a priori semper manet eadem, scilicet, quia voluntas committentis jurisdictionem non fertur ad homicidium, sed ad justam gubernationem, et ad hoc per se dat jurisdictionem, et ideo reliqua, quæ sequuntur, accidentaria sunt respectu illius, eique non tribuuntur.

7. *Secundum advertendum circa eundem textum.* — Deinde advertendum est, in eo textu sermonem esse expresse de delegatione jurisdictionis ad speciale factum inquirendum commissum, ut notavit ibi Glossa, verb. *Super hoc.* Nihilominus, hinc a fortiori constat idem dicendum esse, etiamsi delegatio generalius fiat; nam vel est eadem, vel major ratio, quia quo generalior fit delegatio, eo magis abstrahit a pœna mortis, magisque remota est ab influxu in illam. Atque eadem ratione sub delegatione comprehendenda est commissio jurisdictionis ordinariæ, quæ interdum fit a superiore principe, vel potestate, quando dat inferiori munus aliquod jure suo

habens talem jurisdictionem. Magis enim videtur delegatus operari nomine et auctoritate delegantis, quam inferior ordinarius nomine et auctoritate superioris; si ergo delegatio non sufficit ad irregularitatem, nec ordinaria commissio sufficit. Imo ulterius extendi hoc potest ad leges vel statuta concedenda, in quibus pœna mortis vel mutilationis propter crimina imponuntur, nam licet princeps, seu dominus temporalis, sive clericus sive laicus, talia statuta faciat, ex vi illorum non manebit irregularis, etiamsi inferiores iudices per illa judicent et pœnas exequantur, quia illa actio per se non ordinatur ad homicidium, sed ad bonam gubernationem, et ut caveantur delicta; unde, si mors postea sequitur, est valde remota et per accidens; ideoque multo minus ad irregularitatem sufficit, quam delegatio jurisdictionis, nam illa legum constitutio de se magis indifferens est magisque universalis. Atque ita notavit Sylvester, *Homicidium*, 3, q. 7, vers. 9; Maiolus, lib. 2 de Irregul., cap. 5, n. 46, et cap. 9, n. 9, ubi refert plures. Et a fortiori concludit, eos, qui sunt consilarii principis in condendis his legibus, ex vi hujus actus non fieri irregulares, quidquid postea sequatur; et idem est licet sint ministri ad promulgandas hujusmodi leges vel ad alios similes actus.

8. *Objectio.* — *Solutio.* — Dices: ergo etiam licebit dicere iudici, pro tali delicto debere pœnam mortis ex ordinatione legis, absque periculo irregularitatis, quia illa solum est promulgatio privata seu notificatio cujusdam legis. Respondeo, si id fiat mere speculative seu in generali et abstracte, nullum esse irregularitatis periculum, propter dictam rationem; sic enim præceptores hoc in cathedris docent, et non fiunt irregulares, nec fierent, etiamsi id docerent quibuscunque iudicibus; nec concionator publice id proponens, et exhortans iudices ad vigilandum, et juste gubernandum, exponit se irregularitatis periculo. At vero si practice et in particulari quispiam hoc diceret iudici volenti de tali causa et persona iudicium ferre, sequuto effectu, non careret scrupulo irregularitatis, ut ex Hostiense, et Panormitan. adnotavit Sylvester, verb. *Homicidium*, 3, q. 5, vers. quæst.; et Angelus, *Homicidium*, 1, num. 44, et *Irregularitas*, num. 4; Rosella, *Homicidium*, 4, num. 9; et Armilla, *Irregularitas*, num. 48; et colligitur ex cap. Ex litteris, de Excess. Prælat. Et ratio est, quia tunc illud æquivalet consilio, quod practice

moveret et incitat ad talem sententiam ferendam; oportet autem, ut de facto habeat hunc influxum juxta dicta de consulente in disp. 44. Unde hoc maxime habebit locum, quando judex est dubius, et propter dictum alterius se determinat. Dices: ergo, si judex peccet mortaliter non damnando reum ad mortem, non poterit confessor sine periculo irregularitatis proponere illi obligationem, et negare absolutionem, nisi illam impleat, quia moveret illum ad sententiam sanguinis ferendam. Respondeo, in eo casu, et similibus, posse et debere sacerdotem explicare alteri generatim quid sit licitum vel illicitum in tali materia, et cogere iudicem, ut vel officium omittat vel justam sententiam proferat, nunquam determinate illum movendo ad condemnandum hunc in particulari; et ita suo satisfaciet muneri et irregularitatem vitabit.

9. *Tertium notandum circa eundem textum.* — Tertio circa eundem textum notanda sunt illa verba: *Irregularis censi non debet, quamvis ipse ballivus, vel alius contra malefactores ad pœnam sanguinis processerit, justitia mediante.* Est enim difficile hoc ultimum verbum; quid enim si delegatus injuste usus est potestate accepta, inique damnando ad mortem et interficiendo innocentem? numquid propterea delegans fiet irregularis? nam ita in hoc verbo insinuat, alioqui superflue positum est, nam licet mediet injustitia, non sequetur irregularitas in delegante. Id vero incredibile est; cur enim alterius iniquitas nocebit Prælato, qui nullo modo particeps illius fuit? Respondeo, sive sententia iudicis justa fuerit, sive injusta, delegantem immunem esse ab irregularitate, ut recte ibi notant Glossa, Cardinalis, et alii. Et ratio est, quia delegatio fuit justa, et delegatus excedit terminos ejus contra voluntatem delegantis. Nam supra etiam dicebamus, mandantem non incurere irregularitatem propter excessum mandatarii, nisi quando mandatum fuit injustum, cum tamen mandans immediatius videatur influere in actum quam delegans. Adde, particulam illam additam esse in illo textu, quia in eo casu videri poterat esse major dubitandi ratio; quando enim delegatus injuste judicat, revera non utitur jurisdictione delegata, sed abutitur, nec movetur a delegante, sed a sua malitia, et ideo tunc nulla occasio irregularitatis potest esse in delegante. Hæc autem videri poterat esse nonnulla, quando mors infertur justitia mediante, quia tunc delegans dat jurisdictionem, et mo-

vet saltem in communi ad justitiam exercendam; et ideo expressit Pontifex, hoc non obstante, non incurri irregularitatem in eo casu, quia actio illa de se est indifferens, et valde universalis, et alioqui honesta. Oportet autem, ut in eo casu, delegans nec directe nec indirecte participet injustitiam illam. Dico autem indirecte (aliud enim membrum per se notum est), quia si talem jurisdictionem committat cum morali periculo talis injustitiæ, et sine sufficienti examine et cognitione personæ, cui illam committit, effectus injuste subsequutus illi imputabitur, ac proinde irregularitatem non effugiet; illa tamen magis erit ex delicto indirecte voluntario, quam ex defectu lenitatis

Inquisitores tradentes reos mortis, et de crimine convictos, brachio seculari, cur non fiant irregulares.

40. *Quorundam sententia.* — Quarto hinc intelligitur ratio, ob quam Inquisitores non fiunt irregulares, etiamsi brachio seculari tradant reos mortis de crimine convictos. In qua re aliqui distinguendum putant de reis, si sint laici, vel Ecclesiastici. Nam in laicis censent rem esse claram, quia nec Inquisitores proferunt sententiam mortis in ipsos, nec delegant jurisdictionem, sed remittunt causam proprio judici alias habenti jurisdictionem in talem personam; et ideo laicus non tam dicitur tradi ab Inquisitoribus curiæ seculari quam relinqui, ut notavit Glossa, in cap. Ad abolendam, de Hæret., verb. *Laicus*, et indicavit Eymericus, in Directorio, 3 part., in nono modo terminandi processum fidei, n. 498. At vero quando reus est Ecclesiastica persona, tunc nonnulla major est difficultas, quia Ecclesia videtur tunc jurisdictionem dare ad ferendam sententiam in talem personam. Unde licet Ecclesiasticus iudex per seipsum non ferat sententiam mortis, tamen, quia jurisdictionem illam committit in particulari, post sententiam latam declaratoriam delicti, et cum aliis circumstantiis, cum quibus mors est moraliter infallibilis, ideo videtur illa quedam moralis cooperatio, et satis proxima ad homicidium. Propter quam causam censent introductam esse a jure in cap. Novimus, de Verb. signific., intercessionem illam, qua Ecclesiasticus iudex *efficaciter debet pro reo intercedere, ut circa mortis periculum circum sententia moderetur.* Quæ diligentia necessaria censetur ad vitandam irregularita-

tem, quando reus est persona Ecclesiastica; in laicis enim nullo jure postulatur; et ideo quamvis ex quadam pia consuetudine servari soleat, non videtur ita necessaria ad irregularitatem vitandam.

41. *Improbatur distinctio positæ sententiæ.* — Cap. At si clerici, de Judiciis. — Cap. Degradatio, de Pœnis, in 6. — Cap. Si quis sacerdotum, 44, quæst. 1. — Concil. Trident., sess. 43, cap. 4 de Reform. — Sed in primis non video magnum discrimen inter laicum et clericum, quoad traditionem, quæ fit brachio seculari, nam quando Ecclesia degradat clericum, directe et per se solum privat illum privilegio clericali, et excludit illum a sua jurisdictione, non vero dat judici seculari jurisdictionem in illum; et hoc sensu dicimus non tradere illum per se et directe, sed consecutione quadam, quia ille privatus privilegio statim est materia apta jurisdictionis temporalis, ut supra disputando de degradatione declaravimus, et insinuat sicut clare in dicto cap. Novimus, ibi: *Qui fuerit degradatus, tanquam excusus privilegio clericali, seculari foro per consequentiam applicetur.* Et ideo fortasse in dict. cap. Ad abolendam, tam de laico quam de clerico hæretico damnabili dicitur: *Secularis relinquatur arbitrio potestatis.* Et Covarr., dicta Relect., part. 2, § 5, num. 7, dicit tutius esse, quod Inquisitores non tradant sic damnatos judici seculari, sed eos condemnent coram iudice laico, atque ita damnatos a propria jurisdictione dimittant, ut ipse postea suum munus exequatur. Verumtamen, cum et antiqua jura, et Concilium Tridentinum verbo *tradendi* utantur, non est in illo vis faciendi, nec propter illud injiciendus scrupulus; sed consideranda est res, quæ per illud verbum significari intenditur, quæ non est directa traditio, sed indirecta per remotionem prohibentis. Unde, ablato privilegio, non aliter traditur clericus seculari curiæ quam laicus; ablatio autem privilegii per se non spectat ad sententiam sanguinis, et ita sine periculo irregularitatis fieri potest talis privatio seu degradatio per iudicis Ecclesiastici sententiam. Et ideo hæc differentia inter clericum et laicum non multum refert ad vitandam hanc irregularitatem, media intercessione aut sine illa; nam, si aliqua hic esse potest occasio irregularitatis, non est traditio jurisdictionis, sed materialis (ut ita dicam) traditio vel derelictio talis personæ in eorum manibus, a quibus statim interficiendus est,

et eo animo (quantum apparet) ut interficiatur, quia Inquisitores tantum agunt de puniendo tali homine.

42. *Intercessio iudicis Ecclesiastici pro reo quem brachio seculari tradit, quam sit necessaria.* — *Lex Hispaniæ.* — Deinde, quamvis in dict. cap. Novimus, ponatur illa cæremonia, non tamen ibi dicitur esse necessaria ad vitandam irregularitatem, neque in eum finem proponi. Imo neque videtur ibi constitui præceptum rigorosum de hac re; nam licet verbum *debet*, quo ibi utitur Pontifex, aliquando indicet præceptum, tamen non semper, nisi vel materia, vel aliæ circumstantiæ litteræ ad hoc cogant, quod in illo textu non habet locum. Maxime cum non dirigantur verba ad personam iudicis, sed in genere dicatur: *Debet autem Ecclesia efficaciter intercedere, etc.* Denique si illa intercessio necessaria est ad vitandam irregularitatem (ut fortasse est probabilis), profecto æque necessaria est in personis laicis quam in clericis, quia licet ille textus de clericis loquatur, illud est, quia non agit tantum de crimine hæresis, sed de omnibus delictis, propter quæ clerici degradantur et traduntur curiæ seculari; ratio tamen, ob quam postulari potest illa intercessio, eadem est in laico et in clerico, nimirum, quia occasione Ecclesiastici iudicii talis persona in evidenti periculo mortis constituitur. Atque ita sentire videtur Covarr., dict. num. 7, dicens, hoc esse permissum Ecclesiasticis iudicibus in favorem fidei, et ne delicta maneant impunita; tamen ad ostendendam Ecclesiasticam mansuetudinem talem modum præscriptum esse, servandumque esse ad vitandam talem irregularitatem; quod est probabile propter jus illud, quod ita videtur consuetudine interpretatum. Unde etiam in legibus Hispaniæ, partita 4, tit. 6, l. 60, his verbis idem consulitur: *Pero su Prelado deve rogar por el, que le aya alguna merced, si quisiere, quæ verba etiam sufficiunt ad vitandam irregularitatem, ut notavit Penna, in Directorio Inquisit., part. 2, comm. 20.* Credit tamen ritum illum esse diversum a ritu cap. Novimus, esse tamen sufficientem ex dispositione illius legis. Quod non placet, quia lex civilis neque immutare, neque introducere poterat circa hoc novum ritum, sed tantum referre juris canonici dispositionem. Et ita intellexit ibi Gregorius Lopez, et Covarr. supra. Refert autem idem Penna ibidem, Pium V, extendisse quamdam concessionem Pauli IV, ad

omnes Inquisitores eorumque consultores, ut habeant liberam facultatem dicendi sententiam in huiusmodi causis absque periculo irregularitatis, et tradendi reos brachio seculari. Unde ipse concludit, nunc non esse necessariam dictam intercessionem ad fugiendam irregularitatem, quia prædicti Pontifices hanc necessitatem abstulerunt.

43. *Rofensis sententia.* — *Rejicitur.* — Aliter vero Rofensis, art. 33 contra Lutherum, prope finem, quando hæreticus est relapsus, negat pro illo esse intercessionem faciendam, nam aut esset ficta, aut si ex animo fieret, esset iniqua, quia esset de re injusta; et ipsimet Inquisitores suspectum haberent iudicem secularem, qui hos non damnaret ad mortem; idemque dicendum erit de hæretico pertinaci vel negativo. Unde consequenter addit, cap. Novimus, non de his loqui, sed de illis flagitiosis clericis, qui post degradationem ita sunt digni pœna mortis, ut tamen aliquo justo colore vel titulo possit secularis iudex illam pœnam moderari; tunc enim recte potest, ac propterea debet Ecclesiasticus iudex efficaciter intercedere, ut ita fiat. Hæc vero expositio nova est, et contra reliquos Doctores, et contra communem usum, et plane aliena a mente Pontificis, in dict. cap. Novimus. Quamvis enim Innocentius ibi non loquatur in particulari de hæreticis relapsis, loquitur tamen in genere de his, qui ab Ecclesiastico iudice traduntur seculari, etiamsi inevitabiliter pœna mortis afficiendi sint juxta communes leges; et ideo illa limitatio non habet fundamentum in textu; imo repugnat illis verbis ejus: *Propter hoc vel aliud flagitium grave, non solum damnabile, sed damnosum.* Nec vero intercessio in eo casu ficta est, aut iniqua, quia in primis fit, ut iudex Ecclesiasticus non videatur petere supplicium mortis a potestate seculari, nec desiderare illud. Deinde fit, ut Ecclesiasticus iudex, quantum est ex se, ostendat animum absolvendi potius quam damnandi, et hoc modo dicitur efficaciter intercedere, non quidem absolute petendo, ut ita fiat, sed quoad juste et licite fieri possit, quod vere et ex animo fieri potest. Igitur, sive hæc interpellatio necessaria sit ad vitandam irregularitatem, sive non, prætermittenda non est, tum quia præ se fert pietatem, tum propter jus commune et consuetudinem, tum propter majorem severitatem; nam sine dubio utilia sunt omnia juris adminicula, ut in eo casu tollatur omnis irregularitatis scrupu-